

S.R.BƏDİYEV

dosent

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (Şəki filialı)

(Şəki şəh., M.Rəsulzadə küç., 305)

ŞAĞIRDLƏRİN VƏTƏNPƏRVƏRLİK VƏ VƏTƏNDAŞLIQ İSTİQAMƏTİNDƏ TƏRBIYƏSİ HEYDƏR ƏLİYEV İŞİĞİNDƏ

Açar sözlər: vətənpərvər, vətəndaş, tərbiyə, vətənə sədaqət, vətəni sevmək, rəqabət, nümunə.

Ключевые слова: патриотический, гражданин, воспитание, преданность к родине, любить родину, конкуренция, пример.

Key words: patriotism, citizenship, education, loyalty to the country, love of the motherland, competition, example.

Hər bir insanda onun anadan olduğu, boya-başa çatdığı yerə qarşı doğma, əziz hisslər formalaşır. Bu hisslərdə o yerə qarşı məhəbbət, sevgi vardır. İnsanda formalaşan belə hisslər vətənpərliklə sıx bağlıdır. Vətənpərvərliyin mahiyyəti mərhum prezidentimiz Heydər Əliyevin gənclərin I Formundakı çıxışında göstərilmişdir: “Gənclərimiz milli ruhda tərbiyə olunmalıdır, bizim milli mənəvi dəyərlərimizin əsasında tərbiyələnməlidir. Gənclərimiz bizim tariximizi yaxşı bilməlidir, keçmişimizi yaxşı bilməlidir, milli dəyərlərimizi yaxşı bilməlidir. Milli dəyərlərimizi, milli ənənələrimizi yaxşı bilməyən, tariximizi yaxşı bilməyən gənc vətənpərvər ola bilməz. Hər bir gənc vətənpərvər olmalıdır. Vətənpərvərlik böyük bir məfhumdur. Vətənə sadıq olmaq, vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq – budur vətənpərvərlik” (5, s. 318).

“Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti”ndə vətənpərvərliyin məzmunu aşağıdakı kimi açılır: Öz vətəninə sevən, öz vətəninə və xalqına sadıq olan, onların mənafeyi yolunda canından keçməyə hazır olan şəxs vətənpərvərdir (7, s. 483).

Şagirdlərin vətənpərvərlik istiqamətində tərbiyəsi bilavasitə onların rəqabətə qabil şəkildə formalaşdırılmasından əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. “Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsilin konsepsiyasında (“Milli Kurikulum”) göstərilir: “ictimai həyatın qloballaşdığı, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının rolunun artdığı, rəqabətin gücləndiyi müasir dövrdə hər bir şəxsin istedad və qabiliyyətinin müstəsna əhəmiyyət kəsb etdiyini nəzərə alaraq onların müstəqil qərarlar qəbul etməsi üçün zəruri təhsil səviyyəsinə, bacarıqlarına malik olmasına çalışmaq lazımdır” (3).

Gənc nəslin rəqabətəqabil şəxsiyyət kimi formalaşması üçün onun elmidünyagörüşünə malik olması zəruri şərtidir. Kafi şərt isə milli-mənəvi dəyərlərə malik olması, Azərbaycan xalqının adət və ənənələrini, tarixini, hal-hazırda müstəqil dövlət kimi dünyada tutduğu mövqeyini bilməlidir.

Vətənpərvərlik vətənə sədaqətdir. Sədaqətlik xalqına, onun adət-ənənələrinə, milli-mənəvi dəyərlərinə, torpağına, dilinə bağlılıqdır, vurğunluqdur, sevgidir. Azərbaycançılıq vətənpərvərlik tərbiyəsində konkret və təsirli qüvvədir. Vətənpərvərlik elə bir təsirli qüvvədir ki, neftçinin, fəhlənin, kənd təsərrüfatı işçisinin, sahibkarın, alimin, ziyalıların, dövlət qulluqçusunun, tələbə və şagirdin fəaliyyətində özünü həmişə göstərir və göstərməlidir. Xalq şairi S.Vurğun yazırdı ki, insan hissləri içində ən müqəddəs, əbədi, tərəqqiyə və inkişafa təkan verən amillərdən biri, bəlkə də ən mühümü vətənpərvərlikdir (2, s. 343).

Ukrayna pedaqoqu V.A.Suxomlinski qeyd edir ki, vətənpərvərlik vətəndaşlıq vəzifəsi, vətəndaşlıq borcu olmaqla adamlara xidmət etməyin təcrübəsi sayəsində insanda formalaşan hissdır. Bu hissənin ilk uşaqlıq dövründən formalaşdırılması çox vacibdir (9, s. 326).

Uzun illər digər xalqların əsarəti altında olmuş Azərbaycan xalqının müstəqillik əldə etməsi vətənpərvərliyin bariz nümunəsi kimi göstərilə bilər.

Həmçinin 30 il torpaqlarımızı zəbt edən erməni işğalçılarından II Qarabağ müharibəsi zamanı, Qarabağın 44 gün ərzində erməni əsarətindən azad edilməsi azərbaycanlıların vətənə olan məhəbbətinin, sevgisinin, başlıcası isə vətənpərvərliyin nəticəsidir.

Vətənpərvərliyin özünəməxsus əlamətləri vardır:

1. Vətənpərvərlik Azərbaycan vətəninə şüurlu və fəal münasibətdir.
2. Azərbaycan vətənpərvərliyi milli iftixar hissi ilə əlaqədardır.
3. Azərbaycanda vətənpərvərlik beynəlxalq xarakterə (rus, talış, ləzgi, ingloy, yahudi və s.) malikdir (3, s. 30-34).

Azərbaycanda yaşayan etnik xalqlar- rus, talış, ləzgi, ingloy, yahudi kimi xalqlar Azərbaycanı sevirlər, onu qoruyurlar, özlərini əsl vətənpərvər kimi aparırlar.

Qeyd edilənlər şagirdlərin vətənpərvərlik tərbiyəsində əsas vəzifələr kimi rol oynamaqla yanaşı, həm də işin istiqamətini göstərir.

Azərbaycan vətənpərvərliyi vətəndaşlardan ayıq-sayıq olmağı, vətəni qorumağa həmişə hazır olmağı, yad təbliğatına uymamağı tələb edir. Vətəni təkcə sevmək azdır, onun barlı-bərəkətli torpaqlarını əkib-becərmək, nemətlər bolluğu yaratmaq, həm də qorumaq gərəkdir.

Gənc nəslin tərbiyəsində vətəndaşlıq tərbiyəsinin özünəməxsus yeri vardır.

Məmməd Araz demişkən:

Vətən daşı olmayandan,
Olmaz ölkə vətəndaşı.

Bununla şair demək istəyir ki, vətəninə sevən, onunla fəxr edən, vətəninin tarixini, milli-mənəvi dəyərlərini bilən, vətəninin tərəqqisi və inkişafı istiqamətində çalışan, onu yad ellilərdən qoruyan, kosmopolit ideyalarla yaşamayan vətəndaş adlana bilər.

Mərhum ümummilli lider H.Əliyev deyirdi ki, hər bir insanın qürur mənbəyi onun milli mənsubiyyətidir - mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam!

Bəli Azərbaycanlı olmaqla fəxr etmək Azərbaycan vətəndaşı olmaq deməkdir.

Azərbaycan vətənpərvərliyi Ümumxalq vətənpərvərlikdir. Torpaqlarımızın bir hissəsi- Dağlıq Qarabağın erməni faşistlərindən azad edilməsi uğrunda aparılan birinci və ikinci Qarabağ müharibəsində xalqın, igid ordumuzun və dövlətimizin prezidenti hörmətli İlham Əliyevin birliyi, vahid mövqeydən çıxış etmələri ümumxalq vətənpərvərliyidir. Vətən uğrunda gedən müharibədə canından, qanından keçən, qorxmadan düşmən üzərinə atılan igidlərimizin hərəkətini ancaq və ancaq vətənpərvərlik, vətəni sevrəklik adlandırmaq olar.

İkinci Qarabağ müharibəsindən çox-çox qabaq və müharibə dövründə kiçiyimizdə, ağsaqqal-ağbırçək də hamı birləşərək torpaqlarımızın azad edilməsinə çalışırdı. Qubalı nənə televizordakı çıxışında dedi ki, elə bir nəvə böyütmüşəm və müharibəyə yola salanda demişəm ki, erməni əsgərinin üstünə atıl, onu parçala ye. Bu xalqın erməni işğalçılarına qarşı olan nifrətidir!

Azərbaycan vətənpərvərliyində öz yurduna, öz xalqına, onun dilinə, adət və ənənələrinə, milli-mənəvi dəyərlərinə sədaqət və məhəbbət həmişə olmuşdur. Xalqımız tərəfindən yaradılan folklor nümunələrində- nağıllarda, atalar sözlərində, zərb- məsəllərdə vətənpərvərlik olmuş və indi də yaşayır. Cəmiyyət ictimai-iqtisadi və siyasi cəhətdən dəyişdikcə vətənpərvərlik hissləri də özünəməxsus formada təzahür edir (7, s.21).

İnsan cəmiyyətdə o zaman fəal rol oynaya bilər ki, o yüksək vətəndaşlıq keyfiyyətlərinin daşıyıcısı olsun, hüquq və vəzifələrindən qanunların aliliyi səviyyəsində istifadə üçün yaradıcı təfəkkürə yiyələnmiş olsun, cəmiyyətin inkişafına səy etsin, maddi və mənəvi sərvətlərin artmasına öz tövhəsini vermiş olsun (2, s.3).

Mərhum prezidentimiz ümummilli lider H.Əliyev "Gənclərin II forum nümayəndələri ilə görüşündə demişdi: "Milli vətənpərvərlik Azərbaycanın hər bir vətəndaşının, hər bir gəncinin həyatının əsas prinsipi olmalıdır. Vətəndaşlıq hər bir vətəndaş üçün əsas prinsip olmalıdır.

Ölkəmizdə yeni müstəqil dövlət, yeni iqtisadi-siyasi bir sistem qurulduğu, bizim üçün tamamilə yeni olan demokratik hüquqi dövlət qurulduğu bir zamanda insanların vətənpərvər olması hər şeydən üstün olmalıdır (4, s. 388).

Vətəndaş olmaq vətəndaşdan dünyəvi biliklərlə yanaşı vətəndaş ləyaqəti, dəyanəti, sədaqət, cəsarət kimi hissələrin olmasını tələb edir.

Mərhum, ümummilli lider H.Əliyev qeyd edirdi ki, bizim təhsilimizin məqsədi gənc nəsə təhsil verməklə yanaşı onları vətəndaş kimi tərbiyə etməkdir. Hər bir insan gərək vətəndaş olsun. Mütləq vətəndaş olsun! Sadəcə ona görə yox ki, Azərbaycan vətəndaşıdır, gərək dövlətinə sadıq, millətinə sadıq, ənənələrinə sadıq, xalqına sadıq vətəndaş olsun (2, s.4).

Ümummilli lider qeyd edirdi ki, Azərbaycanın hər bir vətəndaşı milli atributlarımıza – bayrağa, gerbə, milli himnə hörmətlə yanaşmalı, onların mahiyyətini bilməlidir. Ona görə ki, məhz onlar hər bir azərbaycan vətəndaşının milli iftixar mənbəyidir.

H.Əliyevin Azərbaycan dövlətinə, xalqına münasibəti, geniş dünyagörüşü, xalqın tərəqqisi, qorunması istiqamətində fəaliyyəti onu deməyə imkan verir ki, Heydər Əliyev əsil vətənpərvərdir! Gənc nəsli onun nümunəsində tərbiyə etmək təhsil müəssisələri qarşısında duran əsas vəzifə olmalıdır.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. IV cild. Bakı, “Şərq-Qərb” nəşriyyatı. 2006, 712
2. Azərbaycan məktəbi. №3, 2005
3. Azərbaycan müəllimi// 01 dekabr 2006-cı il
4. Əliyev H.Ə. “Mənəviyyat, mənəvi dəyərlər, mənəvi tərbiyə”. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2008
5. Əliyev H.Ə. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, Azərənəşr, 8-ci kitab, 1998
6. Əliyev H.Ə. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, Azərənəşr, 5-ci kitab, 1998, 483 səh.
7. Həsənov A., Ağayev Ə.Ə. Pedaqogika. Bakı, “Nasir”, 2007
8. Hüseynov R.K. Kiçik məktəblilərdə vətənpərvərliyin tərbiyəsi. Bakı, “Maarif”, 1983
9. Həyatı bacarıqlara əsaslanan təhsil. Müəllimlər üçün tədris vəsaiti. Bakı, “Mütərcim”, 2006
10. Mehdişadə M.M. “Ümumtəhsil məktəblərində təlim-tərbiyə işinin təkmilləşdirilməsi yolları. Bakı, “Maarif”, 1982

С.Р.Бадиев

Воспитание школьников в направлении патриотизма и гражданственности в свете идей Гейдара Алиева

Резюме

Автор в статье уделит значимое место гражданственности и патриотическому воспитанию школьников. Формирование конкурентноспособных характеристик в патриотическом воспитании у школьников рекомендуется начинать со среднеобразовательных школ, а продолжать в высших школах

В статье говорится о необходимости использования наставлений общенационального лидера Гейдара Алиева в воспитании подрастающего поколения в духе патриотизма, на примере его жизни и деятельности.

S.R.Badiyev

Education of students in the direction of patriotism and citizenship in the light of Heydar Aliyev

Summary

In the article, the author discussed the essence of patriotism and citizenship. It is recommended to start the formation of competitive characteristics in the education of patriotism from secondary schools and continue in higher schools.

The article indicates the importance of instructions of the national leader Heydar Aliyev, in the direction of patriotism during the education of the young generation, to educate them in his example.

R y i: prof. M.İ.İlyasov

Redaksiyaya daxil olub: 15.08.2022